

rt geschoten, borg van zijn dvinisme, ge-typer en Ba-teruggeproten id, weer een beleefd thans w jeugd ver-

het bescha-inzicht in de imatie.

id, dan moet gemeener en ar het mate-ristieke wijs-

waaruit wij atuur en de

uredigheid in

het positieve bel verwaan Hegel!) zijn in een anti-

die alleen eft de chris-aan de bloot (geveer gelijk wiskunde.

en der waar-grijke stoffen tot de meeste

ijpelijk.

angelie en angele laten e standpunt, a wetenschap lie door den kstelling van heel andere e kennis der trok zich de rlossing van

enbaring van et te geven verkondiging, en boek, dat uit de ziel ven en de

zin genomen en heiligheid en sluit dan ting en den t het woord den zin van uit ziektoef-formatie, d.i. aald misvor-in enger zin eil genoemd t opgewekt; moet uitge-zin, als ge-gewend wor-on, dat elke ur heeft en drie soorten nderlijk be-king, dat de juridischen, e mag echter dere wegen kerkherstel thirurgischen formatie dus karakter is: ertele gebeu-s deel eener ganisatie, en

Het tweede at in breuke d waren de alvijn enz.: den ongsten kerk, is de nen voor de a de valsche r gehandeld olgens wordt istelling met nderlijke pa-eid komt de e. En nadat lie tot stand kter, eindigt de Gereford-dient onder-n inbezitne-a wordt.

wereld op veelvuldige wijze in contact stonden en hun gedachten en aandoeeningen in het Woord neerlegden, onder leiding des Heiligen Geestes. God heeft ons in den Bijbel, in dien organischen weg, veel meer gegeven, dan de centrale waarheid des Evangelies. De Schrift is, in den vollen zin des woords, een levensboek, een gids, die ons het spoor Gods wijst op alle velden van het leven, waar de Vader in de hemelen Zijn kinderen tot eenige taak roept.

De Bijbel geeft ons de grondbeginselen voor alle wetenschap, ja, meer dan wij zelf vermoeden, ook het materiaal, dat ons dienen kan tot oplossing van de bijzondere problemen, waarvoor ons de wetenschap stelt.

Hoezeer in onze traditioneele voorstelling de Bijbel en de filosofie elkaar vreemde begrippen zijn, moeten wij bij nuchtere bezinning tot de slotsom komen, dat er juist geen vak van wetenschap is (natuurlijk de theologie uitgezonderd), dat zoozeer in den Bijbel de inspiratie en de waarden tot ontwikkeling vindt, als de wijsbegeerte.

Laat ons enkele hoofdzaken noemen.

Daar is vooreerst het groote feit, dat de Bijbel ons leert kennen Hem, zonder Wien ook de meest sublieme wetenschap haar wortel en doel mist: den levenden God!

Descartes heeft eens verklaard: „Zonder God is er geene waarheid“, en deze belijdenis is de andere vorm van het dichterlijk getuigenis: „In uw licht zien wij het licht“.

Wie God kent heeft in deze kennis de aansporing om belang te stellen in al het geschapene, zich te verwonderen over al het gebeuren, en de groote werken Gods te onderzoeken met heilige ambitie.

„De werken des Heeren zijn groot, zij worden gezocht van allen, die er lust in hebben“ (Ps 111:2).

Zijn Israëls psalmisten en profeten, die diep onkundig waren ten opzichte van de wetten van Kepler en Newton, in hun aanschouwen en verstaan van de wonderen van het heelal niet grooter dan Haeckel en Einstein!

Oefent niet juist de levensfilosofie van Bergson daarom bekoring op ons uit, omdat deze „ziener“ zich, evenals die oude, vrome, dichters tegenover de wereld plaatst, niet zoozeer met het verstand, maar met de intuïtie? Is de moderne irrationeele filosofie niet juist daarom dichter bij de waarheid dan vele oudere stelsels, omdat zij het hart heeft leeren stellen in dienst van de wijsheid, gelijk de Schrift ons beveelt?

De filosofie zoekt een antwoord op de martelende vraag: Vanwaar is de wereld?

De Bijbel verklaart niet, maar onthult toch, het raadsel van „den beginne“.

De filosofie worstelt met de ontologische problemen.

De Schrift brengt ons in kennis, niet eerst met „het zijn“, maar met „den Zijnde“. Mozes bracht aan het volk den Naam van God: „Ik zal zijn, die Ik zijn zal“.

De filosofie komt niet verder dan tot het besluit van het bestaan Gods uit de idee Gods. De Bijbel leert ons de idee Gods af te leiden uit het bestaan Gods.

Voorts straalt de Schrift goddelijk licht over het probleem van het dualisme tusschen God en de wereld, leerende een transcendentie, waardoor God alles is zonder de wereld, en eene immanentie, waardoor God alles is in de wereld.

Het dualisme tusschen stof en geest handhavende, toont de Schrift de hogere eenheid van die twee in den mensch en den triomf van den geest over de stof, door de inwoning van Gods Geest in de natuur en in de Kerk.

In de Schrift vinden wij de, wel elementaire, maar toch profetisch-voorlichtende antwoorden op de vragen: Wat is de ziel? Wat is het lichaam? Wat is leven? Wat is vreugde? Wat is zonde? Wat is de dood?

Adam was, in zijn ongerepten staat, een wijsgeer, die aan de dingen namen gaf. Zijn kennis ging zóó diep, dat hij antwoord wist op de vraag: Wat is het ding? Door de zonde werd dit redelicht wel verduisterd, maar toch mogen wij aannemen, dat in de taal, die de Schrift ons heeft overgeleverd nog veel van deze wijsheidsschatten verborgen ligt.

Verder: De Schrift toont ons als den grond van het bestaande, niet het stof, maar den wil.

Het karakter van dezen wil is echter niet onbewustheid (zooals Schopenhauer leert), maar redelijkheid (de Logos).

Krachten de schepping van de wereld door den Logos, is ook de mensch, het hoogst ontwikkeld creatuur op aarde, aan de wereld logisch verbonden. De wereld is voor den mensch kenbaar, omdat in hem dezelfde Logos woont als in de wereld.

Een ken-leer in den streng wijsgeerigen zin van het Woord geeft de Schrift niet.

Maar zij geeft zeer waardevolle elementen voor den opbouw van een kenleer.

Tegenover Hegel, die het zijn restloos laat opgaan in het begrip, stelt de Schrift de waarheid van het ondoorgrondelijke van de diepste geheimen der schepping. De vrome Job krijgt van zijn God een heilige les in bescheidenheid, wan-

neer hem gevraagd wordt: „Waar waart gij, toen Ik de aarde grondde? geef het te kennen, indien gij kloek van verstand zijt? — Zijt gij gekomen tot aan de oorsprongen der zee? en hebt gij in het onderste des afgronds gewandeld? — Waar is de weg, daar het licht woont? en de duisternis, waar is hare plaats? — Weet gij de verordeningen des hemels, of kunt gij deszelfs heerschappij op de aarde bestellen?“ (Job. 38)?

De Bijbel is een doorgaand vurig protest tegen den rationalistischen hoogmoed der wijsbegeerte. Behalve de creatuurlijke kleinheid van den mensch tegenover den hoogen, onbegrijpelijken, God, openbaart zij ook nog het geheim van de verduistering van des menschen verstand door de zonde. Zelfs de meest geniale geleerde staat tegenover de ware wijsheid als een dwaas (1 Cor. 1). En de wijste van alle, door Gods Geest verlichte, wijzen moeten erkennen: „Wij kennen ten deele, en wij profeteeren ten deele. Wij zien nu door eenen spiegel in eene duistere rede“ (1 Cor. 13).

Maar anderzijds doet de Schrift ons ook klaarljk verstaan, dat God wereld en mensch zóódanig op elkander aangelegd heeft, dat een bepaalde graad van kennis en bewustwording niet onmogelijk is. De zintuigen leeren ons werkelijkheid kennen, want zij zijn „beeld en gelijkenis“ van goddelijke werkelijkheid: „Zou Hij, die het oor plant niet hooren? zou Hij, die het oog formeert, niet aanschouwen?“ (Ps. 94:9)?

De openbaring in de Schrift bewaart ons dus eenerzijds voor het platte empirisme, dat geen kennis voor echt erkent, dan alleen, die uit de buitenwereld door zintuigelijke waarneming tot ons komt (immers in den mensch, als mikrokosmos, woont ook de Logos), maar anderzijds leert de Schrift ons ook ons te wachten voor het bodemloos subjectivistisch idealisme, dat de kennis alleen uit het menschelijk ik afleidt. De Bijbel is door en door realistisch. Hij toont ons de wereld als door God gewilde werkelijkheid, uitstralend Zijne eeuwige kracht en goddelijkheid (Rom. 1:20).

Wij zeggen hiermede niet, dat de Schrift een kant-en-klare kennisleer bevat. Maar wel mogen wij zeggen, dat in de Schrift de wijsheidsbeginselen liggen, die den christen-wijsgeer kunnen (en moeten) dienen tot den opbouw van een zuivere en gezonde kenleer.

Ook bij den opbouw van zijn architectonisch-monistische wereldbeschouwing laat de Schrift den denker niet verlegen. Met volkomen handhaving van de dualismen tusschen geest en stof, vrijheid en wetmatigheid, persoonlijkheid en natuurorde, leert de Schrift ons heel de scheppingswereld te zien in den samenhang van een hogere eenheid. Deze eenheid is het creatuurlijke zijn op zichzelf, dat God buiten, maar tevens afhankelijk van Zich, schiep. Maar deze eenheid ligt ook besloten in het doel, waartoe God de wereld in het aanzijn riep. Dit doel is de verheerlijking van de schepping tot verheerlijking Zijns Naams. God houdt al het geschapene vast door eeuwige, alomtegenwoordige, kracht en bestuurt de wereld tot het einde, dat voleindinging, zijn zal.

Het verscheuren van de schepping door de zonde belemmert God niet dit raadsplan der voleindinging uit te voeren. Het vreeselijk dualisme, dat de zonde wekt, wordt, wel verre van de wereld tot mislukking te doemen, de oorzaak (en tevens het middel), dat God andere, en hogere, wegen kiest tot bereiking van Zijn doel. Door een reeks van gloriose genadewonderen herschept God in Christus het ontredderd heelal. Het einde van de wereldgeschiedenis is, dat God, in de bedeeling van de volheid der tijden, wederom alles tot één vergadert in Christus, beide dat in den hemel is, en dat op de aarde is (Ef. 1:10).

Het opsporen van deze genadewerken Gods valt buiten het terrein van het menschelijk verstand. De Schrift noemt deze werkelijkheid, tot beschaming van den wijsgeerigen hoogmoed, verborgenheid (mysterie). Maar deze verborgenis is óók wijsheid, een wijsheid, die den Grieken dwaasheid schijnt, maar die, juist omgekeerd, de wijsheid der wijzen doet vergaan (1 Cor. 1:19).

Arm en naakt staat de trotsche filosofie aan den ingang van den wijsheidstempel, waarin „het dwaze der wereld“, dat God uitverkoren heeft, roemend in den Heere jubelt:

„O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! hoe ondoorzoekelijk zijn Zijne oordenen, en onnaspeurlijk Zijne wegen!“

Want wie heeft den zin des Heeren gekend? Of wie is Zijn raadsman geweest?

Of wie heeft Hem eerst gegeven, en het zal hem wedervergouden worden?

Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem, zijn alle dingen.

Maar aangezien de verlossing herschepping is, kan ook de wijsbegeerte in Christus hare wedergeboorte beleven.

Christus, die onze krankheden droeg, geneest het doodzieke verstand.

Hij is ons van God tot wijsheid geschenken. Hij leert ons den redelijken (logischen) godsdienst.

Hij geeft ons Zijn Woord, opdat de mensch Gods volmakt zij, tot alle goed werk (ook het werk

der wetenschap in al hare schoone veelvormigheid!) volmaaktelijk toegerust (2 Tim. 3:17)!

B. W.

LITERATUUR EN KUNST.

Een nieuwe Gezelle-bundel.

Er zijn op het terrein der literaire kunst niet heel veel figuren te noemen, over wie, zoo betrekkelijk kort na hun dood, zooveel al is geschreven als Guido Gezelle.

Ruim 25 jaar geleden (op 27 Nov. 1899) is hij gestorven, de Grootmeester der Vlaamsche kunst, de onvolprezen taalvirtuoos, de christelijke kunstenaar bij uitnemendheid, en sindsdien zijn telkens weer nieuwe boeken en artikelen verschenen over hem en z'n werk, zoodat een overzicht van de Gezelle-literatuur vele pagina's titels zou omvatten. Als men alleen maar beziet de lange lijst artikelen, in memoriam geschreven bij z'n dood (G. Gezelle, Zijn Leven en Zijn Werken, p. 185 vlgg.) — welke lijst nog verre van volledig is — staat men al verbaasd over zooveel belangstelling.

De verklaring van deze veelheid is tweërlei: vooreerst is in de laatste 30, 40 jaren de literatuurstudie met ongemeten schreden vooruitgegaan. Ontelbaar schier zijn de tijdschriften, de essays, de critieken-bundels, die sinds 1890 verschenen zijn en de interesse voor letterkunde is algemeen geworden.

En onmiddellijk daarbij aansluitend staat het feit, dat de rijkdom van Gezelle's productie en de gratie van z'n kunstenaars-talent onuitputtelijke stof leverden voor beschouwing en beschrijving. De psycho-analytische methode van literatuur-studie, die uit het werk van een kunstenaar zijn beeld wil opbouwen, en de historische methode, die van de levensbijzonderheden uit de productie belichten wil, vonden beide ten aanzien van Guido Gezelle overvloed van materiaal. En de hogere synthese, die den mensch en den dichter in Gezelle verbond, maakte de uitgebreide bibliografie tot een verrassende eenheid.

Niet zoo lang geleden nog kwamen enkele nieuwe Gezelle-boeken van de pers, o.m. de groot-opgezette biografie van den dichter door den priester Alois Walgrave, (waarvan deel II nog komen moet) en thans is alweer een nieuw werk verschenen, dat zeker een merkwaardige bijdrage tot de Gezelle-studie heeten mag: „Zantekoorn van Guido Gezelle's Dichtveld“, door Caesar Gezelle.

„Zantekoorn“ beteekent „t laatste koren“, naziezing dus. De titel van het boek geeft dus in beeldsprak den inhoud aan: bijeengebracht wordt hier de naziezing van den oogst, die op Gezelle's dichtveld is blijven liggen, nadat de veelheid in de schuren verzameld was. Maar, omdat het koren van Gezelle's dichtveld zoo bijzonder vol van aren is, is ook dit Zantekoorn het vergaderen wel waard. Aan die taak heeft zich Caesar Gezelle, neef van den dichter, gegeven en de ondernemende uitgever (U. M. „Holland“, Amsterdam en B. Meusing, s-Gravenhage) hebben z'n na-oogst gebundeld. Op den gestyleerden band van het royaal uitgevoerde boek staat de bedoeling der uitgave geteekend en ook uitgesproken in het „colligite fragmenta ne pereant“, verzamel ook wat overig is, opdat het niet verloren ga.

Laten we beginnen met te erkennen, dat de auteur tot dit werk bevoegd en geschikt is.

Door familiërelatie met den dichter verbonden, beschikt hij over velerhande gegevens en nagelaten papieren, en zelf is hij, door studie, en contact met Gezelle's vertrouwden, een Gezelle-kenner als weinigen. Hij gaf daarvan blijk in z'n doorwrochte „Gezellestudie“, die in 1918 verscheen en nog weer het vorige jaar in z'n bundel „Voor onze misprezen moedertaal“.

Er zullen menschen zijn, zoo zegt hij, die vragen waarom deze rapelingen worden uitgegeven. „Gezelle had smaak genoeg en te over, om te weten wat gaar en persklaar was, en wat niet. Gaf hij die brokkelingen en fragmenten niet uit, 't was omdat hij ze 't uitgeven niet waard achtte.... omdat hij ze niet rijp oordeelde....“

Anderen zeggen:

Wij willen den dichter kennen zooals hij is en was, en daartoe kan ook het geringste, dat uit zijn pen vloeide ons van groot nut zijn, om ons nader bij zijne dichterlijke persoonlijkheid te brengen.

De eersten zijn meer de genietters, de fijnproevers. De anderen zijn de geleerden, de studenten, die Gezelle niet alleen mooi, maar geheel willen hebben.

Indien ik de weegschaal aan den kant van de laatste laat doorzinken en een dwarte geef, wie zal mij dat wijten te schande?“

Aldus de introductie van het boek, en het is zeer nuttig, dat we dit weten, want nu kennen we 't karakter er van.

't Is een studieboek, meer dan een dichtbundel, een bijdrage meer tot de Gezelle-studie dan tot de Gezelle-schoonheid en het geeft, door vermelding

van 's dichters eigen wijzigingen of omwerking ruim gelegenheid tot vergelijkend onderzoek, en text-critische studie. 't Eerste stuk b.v., een soort cantate ter eere van Onze Lieve Vrouwe, met een inleiding in proza, maar zonder slot; en het laatste, aantekeningen uit een nagelaten notaboekje, hebben geen andere waarde, dan deze. Ook zijn verschillende brokstukken van verzen, die onvoltooid gebleven of gelaten zijn, alleen als zoodanig van beteekenis.

Maar, we vinden ook verscheidene kortere en langere gedichten, die in hun geheel bewaard zijn, en die meer zijn dan studie-materiaal alleen.

Enkele voorbeelden mogen hier volgen:

Zoo het vers, dat heet naar den aanvangsregel: „God hoe kan de mensch toch boos zijn” en waarvan deze strophen:

O, mysterie zonder weerga
dat ik overal het goed,
als ik in mijn herte neerga
dat ik daar het kwaad ontmoet.

Heer, o Heere! ik ben ellendig,
lig in zonden, in verdriet!
Heere, uw goedheid is oneindig!
en 'k ga sterven, helpt ge niet!

of, korte verzetjes, die tot de „kleingedichtjes” zouden kunnen behooren als:

Zoo is 't in al de rampen
die ons ellendig lot
gestadiglijk bekampen:
ze'n zijn nooit zonder God.

een gedichtje, dat zeker teekenend is voor den geest, dien we uit Gezelle's werk kennen.

En:

Is 't leven kort, geluk
en liefde langen 't. Even
zoo lange als gij verlangt
verlange God u het leven,

en:

Kinde en al van mijn bedrijven
God, mijn hope en toeverlaat.
Mochte ik nooit een reke schrijven
Waar gij zelf niet in en staat.

Ook vinden we meer dan een vers van het genre natuuroedie, zooals we dat van Gezelle kennen, b.v. „Hoe schoone staat gij daar”, over een hoogen boom, die naar den hemel zich strekt, of:

als, 't herte vrij van zorgen,
ik wandele in den morgen
betrent den vroegen Mer,
dan vaart mij allerwegen
de versche renke tegen
der blij geblonde wel.

Verschiedene gedichtjes van dit Zantekoorn getuigen van Gezelle's groote liefde voor Vlaanderen, zijn vaderland, met z'n schoon verleden en krachtige toekomst. Ze zijn rapelingen van den rijkdom, dien we uit andere bundels kennen, maar 't zijn toch volle aren.

Zoo b.v. het slot van een min of meer abrupten zang over het verleden van Vlaanderen, dat de dichter weer wil zien herleven:

Welan, wie zal den stroom beteugelen
die breken wil door boel en band;
wie kort het vrije volk zijn vleugelen,
wie temt het jonge Vlaenderland?
Geen zuiderlings outaarde krachten!
De kerels zijn weer opgestaan.
Hun stem en zal geen dwang versmachten:
Het Vlaamsche lied is vrij voortaan!

of de laatste regels van een, geheel gaaf gedicht, „O, Vaderland”, aldus:

Blijft staan o broeders, de eeuwen door,
blijft staan en wift niet wijken
tot aan der volken grootsch verhoor,
als God zal 't oordeel strijken.

Eigenaardig is deze bundel voorts, omdat hij ons verschillende van de bekendste kleingedichtjes in hun oorsprong doet kennen. Zoo b.v. blijkt, dat „Zacht is uw hand o, windeke”, een dichte van vier regels, de aanhef is van een veel grooter zang, dat „Heer mijn hert is boos en schuldig” het beste fragment is van een gedicht: „Heer hoe kwaamt gij toch beneden, In mijn herte, dezen keer?”; dat „Komt, o zonne en zend uw stralen...” omwerking is van een gedeelte uit het reeds genoemde: God, hoe kan de mensch toch boos zijn....

Voor de Gezelle-studie zijn deze dingen inderdaad van belang.

Het is niet noodig, meer voorbeelden aan te halen uit dezen bundel. Wat we zagen is ruimschoots genoeg, om te zien, dat „Zantekoorn” een uitgave is, die alleszins recht heeft van bestaan. Wie Gezelle niet kent (zoo er nog zulken zijn) en hij wil iets van z'n werk lezen, doet natuurlijk beter zich een anderen bundel aan te schaffen. Maar voor hen, die iets gevoelen voor Gezelle-studie, levert het boek materiaal. Wellicht is het daarom voor de enkelen, niet voor de velen, maar voor die enkelen, heeft het dan ook z'n beteekenis.

C. T.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Het volk uit de Graafschap Oost-Friesland is nauw aan ons verwant. Wij hadden elkander echter haast uit het oog verloren en dat niet dan tot beider schade. Vroeger was er meer uitwisseling van gedachten en van mannen in de kerken beiderzijds dan in den laatsten tijd. In de achttiende eeuw voelden de kerken in het Noorden den band aan die uit Oost-Friesland nog wel trekken. Schottinghuis oefende van uit het Oosten van Groningen wel degelijk zijn invloed uit over de grenzen. Ook in de dagen der Afscheiding werd weer zeer sterk de invloed gemerkt van onze menschen op de vromen in de graafschappen aan gene zijde van de grenzen. Ook mede door de „Reformierte Kirchen-Zeitung” en de „Grensbote” wordt thans meer kennis genomen van de kerkelijke aangelegenheden zoo nabij onze Oostergrenzen. Een zeer interessant referaat werd in Januari '24 op een predikanten-conferentie voor Emden en omstreken gehouden door Ds P. Riedlin van Emden over de onderscheiden typen van vroomheid, die voornamelijk voorkomen in de Gereformeerde Kerk van Oost-Friesland. Hij noemt er vijf typen; weet het goede daarvan aan te geven, doch oefent daarop tevens kritiek. Formeel en materieel beide is genoemd referaat, dat weergegeven is in de kolommen van de „Kirchen-Zeitung” van groote waarde. Treffend is de overeenkomst tusschen de typen daar aangetroffen en bij ons. Hij schetst den aard van kerkelijke menschen, van zulken, die hij bekeeringsmenschen noemt, verder de bevindingschristenen; ook noemt hij het type van genotchristenen, hij bedoelt daarmee lieden, die gaan en vragen, waar zij het goed hebben; als laatste noemt hij de bekommerden. Met teederheid en ware objectiviteit beschrijft hij deze verschillende typen; weet het goede in elk op te merken en wijst op schriftuurlijke gronden aan, waarin zij zijn te berispen. Dit referaat biedt een kostelijke bijdrage tot de kennis van wat er leeft in de Kerken van Oost-Friesland. Wat staan ze ons na!

Dr Kolfhaus schetst onder het hoofd: wat er tegenwoordig aanhangig is in het gebied van Memel, weer een Roomsche „stoutigheid”. Daar kan in Memel, dat aan den nieuwen staat Litauen is toegewezen, werkelijk gesproken worden van een „Kulturkampf”; van een godsdienstoorlog. De regering van Litauen wil de Evangelische gemeenten losscheuren van de moederkerk in Duitschland. De regering heeft drakonische maatregelen genomen. De kerkeraaden der Gereformeerde Kerken in het gebied van Memel hebben manmoedig geprotesteerd. Kolfhaus hoopt, dat de kerkelijke pers van Amerika, Engeland, Zwitserland en Nederland voor de werkelijke vrijheid zullen tussenbeiden komen, door de wereldlijke en kerkelijke regeringen te wijzen op de rechtskrenking ondernomen door Litauen tegen de zwakke Protestantische Kerken. Er gaat geen week voorbij, waarin niet van den een of anderen kant berichten inkomen over de pogingen tot een Contra-Reformatie, waarbij de Roomsche Kerk maar al te veel steun vindt bij de wereldlijke regeringen.

Ds Lic. Dr Hollweg te Gildehaus, ook al weer dicht van bij de grenzen, hield in den kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te Elberfeld een referaat over „de kwestie van het Gereformeerde Gezangboek”. Het streven komt steeds duidelijker aan den dag om in Duitschland te komen tot één boek voor het kerkelijk lied in het midden der Kerken, aangesloten bij den Gereformeerden bond. Misschien dat er ook onzerzijds gevonden worden, die van dat streven nader kennis willen nemen. Nr 17 en 18 van de „Kirchen-Zeitung” bevatten de weergave van genoemd referaat.

Gedurende de Pinksterdagen zal te Bethel-Bielefeld gehouden worden de Deutsche Evangelische Kirchentag. Deze zoude zijn saamgekomen in October van het vorige jaar. De slechte maatschappelijke omstandigheden maakten het wenschelijk de vergadering uit te stellen tot nader orde. Nu zal zij dan gehouden worden in de Pinksterweek. Verleden jaar ontvingen onze Kerken een dringende uitnodiging tot deelname, nu is dit weer het geval. Achtentwintig landkerken, ik bedoel, achtentwintig afzonderlijke kerkgemeenschappen in het Deutsche Rijk zijn bij dezen bond van Kerken aangesloten. Thans wenscht ook de Moravische Unie in den bond te worden opgenomen. Overal wordt het streven merkbaar om elkander te zoeken; elkander te steunen, en dat vooral in den strijd tegen het ongeloof en het bijgeloof en ook om een dam op te werpen tegen het zich zoo sterk openbarende sekte-wezen.

De schoolstrijd neemt in Duitschland groote afmetingen aan. Het gaat o.a. ook om het behoud van het onderwijs in de Christelijke Religie. Een zeker getal wenscht, dat de school „verwereldlijkt” zal worden; het wenscht scholen zonder eenige godsdienstige tint. Met het oog op de verkiezing voor den Rijksdag worden de onderscheiden can-

didaten gepolst hoe zij staan ten opzichte van den „schoolstrijd”.

De Theologische faculteiten van Heidelberg en Tübingen hebben den graad van licentiaat in de Theologie afgeschaft. Zij zijn de eenige faculteiten in het Deutsche Rijk, die dit besluit namen.

Het Schotsche Bijbelgenootschap heeft in 1923 ongeveer honderdduizend Bijbels of gedeelten der Heilige Schrift minder verkocht dan voor ruim veertig jaar. 't Is waar: men moet voorzichtig zijn met statistische cijfers; toch stelle het Schotsche volk zichzelf de ernstige vraag of de Bijbel minder wordt gelezen dan dit vroeger het geval was, en ook of men soms eerder boeken over den Bijbel dan den Bijbel zelf leest.

In April jongstleden heeft de Universiteit van Debreczin in een plechtige zitting tot doctor honoris causa in de Theologie gepromoveerd Macdonald Webster, den Schot, die te Utrecht de United Free Church vertegenwoordigde. Webster is bijna een kwart-eeuw predikant geweest te Budapest in de Schotsche Zendingkerk onder de talrijke Joden aldaar; een der opvolgers van den Nederlander H. van Andel. Hij is thans Secretaris van de Schotsche Joden-zending binnen- en buitenland.

De Decanus van de Theologische Faculteit verklaarde, dat de verdiensten van Webster ten opzichte van de Hongaarsche Gereformeerden zoo groot zijn, dat mede gehoord den regent Horthy, zij er bij de Universiteit op aangedrongen had de doctorawaardigheid aan hem te verlenen. De Rector las daarop de belofte voor, die door den gepromoveerde moest worden afgelegd, welke woordelijk door Webster werd nagezegd, en waarbij hij beloofde zich te zullen houden aan de tradities van de Universiteit en loyaal te blijven tegenover het Hongaarsche volk. Dr Webster sprak daarop een kort woord, waarin hij zijn geloof in de toekomst van Hongarije uitsprak. Men verzekert uit Boedapest, dat Webster geliefd is bij heel het Magyaren-volk en door alle klassen der maatschappij zeer wordt gewaardeerd. Toen de plechtigheid was geëindigd klonk van alle kanten uit de zaal het zoo bekende „Eljen”.

G. KEIZER.

PERIS-SCHOUW.

Lourdes.

Over Lourdes wordt tegenwoordig erg veel geschreven. Het spektakel over den Credo-film, waarin de wonderen van Lourdes verheerlijkt worden, is daar ook niet vreemd aan. Een Delftsch Roomsche propagandabladje neemt een advertentie van een bioscoop op, die den Credo-film aanprijst.

Zoodra iemand naar Lourdes ook maar een vinger uitsteekt en niet een gevonden hand, springen de Roomschen op de ketting. Dat heb ik zelf deze week ondervonden. In een artikel „Christus of Asclepius” had ik iets gezegd, dat slechts zijdelings Lourdes raakte (ik had de vergelijking van een ander aangehaald, die Pergamas, de stad van Openb. 2:12, terwille van de vele bedevaarten en genezingen had genoemd het antieke Lourdes, omdat ook te Lourdes, in de grot, de genezingen geschieden, die aan Maria worden toegeschreven), of „De Maasbode” bij monde van Pater Van Dorp komt daartegen op en vraagt, of ik Lourdes reken onder de steden, waar de troon des Satans is. Geen sprake van natuurlijk, al meenen vele protestanten wel, dat dezelfde psychische werkingen, die de wonderen der stigmatisatie konden opwekken, (zie verleden week), ook de heeling van wonden mogelijk maken. De „Leeuwarder Kerkbode” geeft reeds eenigen tijd mooie artikelen over Lourdes, iets ervan volgde hier (over de geboortegeschiedenis der mirakelen en de verschijning van Maria aan een meisje, Bernadette Soubirous).

Zoo naderde de 23e Maart, de Roomsche feestdag van „Maria-Boodschap”. Zou de „Verschijning” misschien dezen feestdag hebben uitgekozen om zich nader bekend te maken? Velen hoopten het en spoedden zich vol verwachting naar de grot der Verschijningen. Ook Bernadette zelf was vol spanning. Den vorigen dag reeds had zij een „stem” in haar hart gehoord, die haar verzekerde had, dat de „Dame” haar weder zou bezoeken. Vroeg was zij dan ook dien morgen reeds op weg gegaan. Maar niet zoo vroeg, of de „Dame” was haar voor geweest. Daar wachtte ze haar reeds op, op haar oude plaats boven den rozelaar, „kalm glimlachend nederziende op de menigte, zooals”, — gelijk Bernadette verhaalde, het wel de „Verschijning” had de gedaante van een meisje van 16 à 17 jaar — „een teedere moeder hare kinderen gadeslaat”. Nu besloot Bernadette ook den naam der Verschijning te vragen. „Onder het gebed” verhaalde zij, kwam de gedachte daarvan in haar geest op, zoo aanhoudend, dat zij mij alle andere gedachten deed vergeten. Ik vreesde hinderlijk te worden door weder aan te komen met een verzoek, dat steeds onbesnoeid was gebleven, en toch was er iets dat mij tot spreken drong. Tot tweemaal toe was ook nu weder haar vraag tevergeefs. Gelijk altijd boog de „Dame” ook nu haar hoofd, glimachte, maar gaf geen antwoord. Doch toen zij voor de derde maal

de vra
waard
woord
rozela
houdin
mirak
Bij mij
te bed
ze tot
hemel
zich to
steen:
de onb

In de m
of uit d
een term
dat het v
is. Niet b
Een door
verchijns
vergis me
Kralingsche

Toer
op de
de kis
zijden
atschei
Toer
het ke
van ha
dit da
volle
Bij
ontslap
ook de
lichten
holen
afhalen
in 't w
gestore
was e
neerge
wierp
ziener
daarna
Bove
engelen
gedacht
wentel
Intu
der li
jubeler
door
zicht
Sle

den bl
mij we
zij ze
zulighe
ontslap
gestult
de kis
op be
wijken
woord
vers 2
bewijs

Van Pre
zeggen
bladen,
die onze
gehad. De
Rotterdam

Toer
met
Dr G
Malco
Kraye
ure te
meerd
aan h
zich, k
was, k
ook d
was. 2
hem v
worde
„Van
hij v
woord
„Hera
Ma
En de
preek
hij be

Alsmiede

Zoals
over de v
de statuten
Lageraad
heid in „

De
confe
Maar
De ec
Room
Het li
is hel